

Jan Gintberg droppede en fremtid som landmand og blev komiker, håndboldspilleren Nicolaj Jacobsen fik selvtillid, og skuespilleren Camilla Bendix opdagede, at man både kan være venner og uenige. Men det er ikke kun kendtes liv, der ændres i Grundtvigs højborg; ny forskning viser, at et højskoleophold ofte ændrer tilværelsen for højskoleeleverne markant.

Det er skolernes unikke fællesskab, der gør forskellen, forklarer Karen Wistoft, lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik på Aarhus Universitet, der for nylig har undersøgt ånden i det særlige højskolefællesskab.

»Mange fortæller, at livet simpelthen får et nyt udtryk på højskolen, fordi de føler sig forenet med noget uden for sig selv, som er hinanden. Det ville være enormt godt, hvis flere uddannelsesinstitutioner abonnerede på højskolens recept om at producere meningsfuldhed, glæde og elever, der føler, at de har fat i den lange ende af livet.«

Sætter varige spor

Nybagte studenter, voksne som trænger til en pause i livet og pensionister. Det er de tre typiske grupper, som tager på en af Danmarks 73 højskoler, og selvom deres bevæggrunde er forskellige, peger Karen Wistofts undersøgelse på, at ni ud af ti oplever højskolen som et vendepunkt.

»Alle tre grupper føler en umiddelbar glæde, som de ikke har prøvet før, og de oplever en fællesskabsånd, som gør, at det at finde mening i livet får stor betydning,« siger Karen Wistoft.

For de unge handler det om at smide folkeskolens og gymnasiets spændetrøje.

»De har skullet leve op til andres krav om at få høje karakterer, klare sig godt og vide, hvad de ville med deres liv, og så kommer de på højskole og føler sig befriet for præstationsræset. De finder ud af, at det, de ville, ikke gælder længere, og at de har langt flere muligheder, end de troede. Nogle skifter helt spor, fordi der er noget nyt, som giver mening,« siger Karen Wistoft.

For de voksne elever har ændringerne ofte en mere eksistentiel karakter.

»Mange synes, at verden er forandret, når de tager hjem, fordi de har fået redskaber til at handle anderledes, end da de kom. For nogle er højskolen en vej ud af depression, andre bliver frigjort fra personlige bånd til for eksempel en mor, får mod til at sige nej eller bliver mindre generte. Det er ikke bare forbipasserende vendepunkter, men noget, der sætter varige spor i livet,« siger Karen Wistoft.

2

Højskolen forandrer livet

Et højskoleophold bliver ofte et vendepunkt, fordi man finder mod og mening i et fællesskab befriet for moraliserende præstationskrav. Det kunne andre uddannelsesinstitutioner lære af, mener lektor

KAREN WISTOFT.

Af ANNETTE HAUGAARD

»For nogle er højskolen en vej ud af depression, andre bliver frigjort fra personlige bånd til for eksempel en mor... Det er ikke bare forbipasserende vendepunkter, men noget, der sætter varige spor i livet.«

Grundtvig uden fristad

Det var Grundtvig, som i 1800-tallet fik idéen til en særlig skole for livet, hvor unge mødes på tværs af samfundsklasser i et frivilligt fællesskab med vægt på folkelig dannelse og livsoplysning, og hvor eleverne bor, spiser og lever tæt sammen med hinanden og deres lærere. Det er stort set de samme ingredienser, der stadig gør højskolen til noget unikt.

»Højskolepædagogik er bygget op om helt anderledes forventninger og livsopfattelser end det rationelle, materialistiske og bekymringsfulde, der præger vores samfund i dag.«

Det mest fundamentale er fortsat, at man ikke er moraliserende eller formynderisk, og at man ikke viser, hvilken vej der er mest rigtig at gå, fortæller Karen Wistoft.

»Man motiverer eleverne til at træffe valg, som er rigtige for dem. De bliver ikke målt og vejret eller skal præstere for andres skyld. Men højskolen er ikke et nyt Christiania, det er en fælles livsform, som faktisk er ret styret.«

Inspiration til uddannelser og lærere

Den form for fællesskab kunne med fordel inspirere andre uddannelsesinstitutioner.

»Hele den her bølge med effektivitet og jo hurtigere gennem uddannelserne jo bedre, producerer automatisk individer, som vil gå ned, fordi der ikke er rum til at mærke efter. Hvis man bygger på fællesskabet som grundlæggende pædagogisk idé og udvikler fællesskabsbårne metoder, skaber man ansvarsbevidste og mentalt sunde individer,« siger Karen Wistoft.

Det kræver store ændringer.

»De studerende skal have mulighed for at være sammen og blive set som dem, de er. Jeg taler ikke om terapi, men om pædagogik. Man skal rammesætte tid til et meningsfuldt samvær i hverdagen, der rækker ud over det faglige og videre end introturen og en fest om måneden,« siger Karen Wistoft.

Lærerrollen bliver også anderledes, hvis højskolens gevinster skal udbredes.

»De skal ville deres elever som mennesker og indgå i en tæt og meningsfuld relation. Og så skal læreren være ægte og passioneret. Man skal ikke bare formidle en viden, men 'være' sit fag og brænde for det. Undervisere på højskolerne går op i deres job med liv og sjæl og toner hele stemningen via deres engagement. Jeg har ikke undersøgt, om den slags kan trænes, men jeg ved, at det har meget stor betydning for lysten til at lære.«

KAREN WISTOFT

Lektor i sundhedspædagogisk refleksionsteori ved Institut for Uddannelse og Pædagogik på Aarhus Universitet og professor (mso) ved Institut for Læring på Grønlands Universitet.

Karen Wistofts undersøgelse bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt alle danske højskoler og interview med elever og lærere på seks skoler. Undersøgelsen er udarbejdet sammen med videnskabelig assistent Mikkel Stovgaard og er udgivet med støtte fra Grundtvig Centret af Foreningen for Danske Folkehøjskoler.